

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercuria si Sambat'a.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singlarici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressede de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 59.

Sibiu, Mercuri 27/8 Augustu.

1883.

Abonamentu nou

la

„Observatoriulu“

pe semestrulu alu 2-lea din anulu alu VI-lea, carele se incepe din 1/13 Juliu 1883 si ese regulatu de doue-ori pe septemana.

Pretulu este insemnatu de asupra si alaturea cu titlulu, adeca inlaintrulu monarchiei pe 6 luni 4 fl. v. a., pe 12 luni 8 fl. v. a. In Romani'a totu numai cu 8 fl. pe anu, daca se prenumera directu la post'a Romaniei. In afara de monarchia 11 franci pe 6 luni, 22 franci pe 12 luni.

Espeditiunea prin posta e cu atatu mai regulata, cu catu liniile posteloru se inmultiescu pe fiacare anu in tote regiunile si directiunile, spre mare comoditate a publicului.

Ori-ce reclamatiune se se face celu multu in optu dile, spre a se implini in regula.

Celu mai usioru modu a prenumera este prin mandate (asemnatiuni, blanquette) postali. Dara adresele se fia scrise exactu pe cuponulu blanquettei, in dosu. A se adressa de a dreptulu catre redactiune: Sibiu, Piatu'a mica 27.

Planurile companiei. Defaimarea episcopiloru. Mascele. Adeverat'a missiune a ministrului si episcopului.

(Urmare si fine).

Tote acestea mesuri desperate de magiarisare sunt atatu de stangace si reu alese, in catu ti se pare de multe ori ca ele sunt dictate dela St. Petersburg si platite forte bine din fondulu de dispositiune alu Russiei, pentru-ca in adeveru prin tote se lucra barbatesce numai pe man'a Russiei si mai immediatu spre a despopora Ungari'a si Transilvani'a, anume si de locuitori greco-catolici cu miile. Se afe adeca si preas. sa domnulu episcopu Szabo, ca tota acea multime nenumarata de romani greco-catolici cati trecu in Romani'a, in Bucovina, in Bassarabi'a din diverse

Note la art. „Evalu modernu“.

Ad. I. Faca bine si erte auctorulu din care ati scosu acestea idei, ca aci nu are nici-unu dreptu. Paralela ce o trage, este cu totulu falsa; istoria intraga dela Constantin M. pana la Carolu M. o da de minciuna.

Nici cu o jotta nu a fostu omenimea in evulu mediu mai buna, mai morala si mai religioasa decatu este ea astadi; fanatica si crudele da, religioasa nicidcum. Si apoi: Crucea cu sabi'a! Ci ca tocma in acasta stete cea mai cumplita nefericire a omenimei intregi; tocma din acasta cauza a facutu christianismulu progressu atatu de pugnu in 1850 de ani la 1400 de milioane omeni locuitori ai pamentului, pentru-ca candu crucea intra in servitiulu sabiei ca se'i ajute a subjugi si sugruma popora, candu erasi, Sabi'a si numai Sabi'a, puterea brutala insetata totdeauna de sange omenescu, a mersu in ajutorulu crucei asia, ca unde crucea nu a potutu se strabata mai curendu prin missionari, au venitu generalii si au esterminat popora intregi, buna-ora in Americ'a, era pe airea au provocatu resboie secularie, morte si devastatiuni de tieri intregi. Ve rogamu, ca se nu suferiti a vi se falsifica istoria cu atata cutediare.

Apoi ce, ajunseramu si noi ca grecii, se gloricam inca si pentru moralitate pe imperatulu Constantin asia numitulu Marele? Acelu omu nu a fostu altu-ceva, decatu unu soldatu pe catu de curagiosu, pe atata de ambitiosu, crudu, perfidu, tiranu totdeauna insetatu de sange omenescu. Acelu Constantin a omoritu pe socru-seu Maximianu tata bunu alu nevestei sale Faustina, fugitu la elu de inaintea lui Maxentiu care-lu batuse (a. 310).

Totu asia au asasinatu Constantin si pe Liciniu colegu si cumnatu alu seu, care avea de nevasta pe soru-sa Constantia (324), era dupa doi ani lu'a si vieti'a lui Liciniu fiiulu, care era baiatu numai de 11 ani. In acelasu anu 326 imperatulu Constantin isi ucise chiaru pe fiiu-seu Crispus, numai in urmarea unoru denuntari false ale mame-sei vitrege Fausta; dara pugnu dupa aceea la ordinulu seu fu

causa, era mai virtosu de inaintea magiarisarei, ipso facto au si esitu din biseric'a gr.-cat. si au trecut la cea ortodoxa. Cu alte cuvinte: fanatismulu de magiarisare este unu midiolocu escelente de a miciora pe fiacare di numerulu romaniloru de religiunea gr.-cat.; era in contra acestei miciorari nu ajuta si nu voru ajuta prelegerile dogmatice nici dela dieci de mii iesuiti adunati in acea diecesa din tota Europ'a. Fomea, golatatea insocite de ura nationala nestinsa, isi astupa urechile de inaintea ori-caroru predice confessionali. Aci dara alternativ'a pentru ori-care archiereu si chiaru pentru ori-care membru alu clerulu gr.-cat. este pusa neteda si clara: In proportiunea in care veti magiarisa, in aceasi veti si descotolisa. Este ore permis anume unui episcopu a pune pe credintiosii sei intru o alternativa ca acasta si mai virtosu unui episcopu erudit ca dr. Joanu Szabo? Nici pentru tote decoratiunile monarchiei acesteia.

Ca ide'a de statu, ca integritatea statulu ar cere desnacionalisarea romaniloru, acasta este o farsa si o minciuna politica, pe care, ne place a crede ca nici episcopulu Gherlei nu da nimicu.

Dupa siematismulu diecesanu din anulu 1877 episcopulu Gherlei are sub conducerea sa 414'542 suflete in 502 parohii si 319 filii. Diecesa din cele mai mari acasta, ca-ci chiaru si archidiece'sa de Alba-Jul'i'a are dupa siematismulu din 1880 numai 361000 suflete. Unu episcopu cu o diecesa atatu de vasta, ii mai remane ore timpu ca se mai faca si politica de acelea, prin care se se prepare miciorarea diecesei sale?

Comparandu conspectulu sumariu din ambele siematisme citate mai in susu, noue unora ne bate tare la ochi, ca numerulu prunciloru de scola dela 414'542 suflete in dieces'a Gherlei este numai 32'560 candu din archidiece'sa la 361,000 suflete se vinu 33387 prunci de scola. Cum se ne esplicamu acasta dispropotiune? Din mai pugna fecunditate, din traiulu mai reu alu locuitoriloru, din numerare falsa, sau cum?

Din reflexiunile nostre cate ne-amu permis a face pana acilea cu destula dorere sufletesca la incercarile pressei magiare de a impinge pe episcopulu Gherlei spre o cale plina de pericole, nu mai

omorita si Fausta. Daca Constantin si-a spurcatu de atatea ori manile in sangele celoru mai de aprupe membri ai familiei sale fara nici-o mustrare de cugetu, fara nici-o crutiare si mila, au credeti dv. ca mai era cineva siguru de vieti'a in dilele lui? Cu tote acestea calugarii greci facura din elu santu mare, din cauza ca a emancipatu religiunea cristiana. Da, pentru-ca au avutu lipsa absoluta de brajiale ostasiloru cristiani, cari ajunsera se fia in majoritate. A emancipatu religiunea in afara, dara si-a batutu jocu de preceptele morali ale ei.

Ad. II. Asia este; nu uitati inse nenumeratele si ne mai auditele abusuri de putere comise de catra o multime de prelati in tote sensurile. Au nu si ei portau resboie si versau torrenti de sange ca comandanti de trupe? Au nu si ei rapiaru provincii dela altii si pedepsiau cu morte pe omeni mari si mici in societate, dupa liberulu loru arbitriu? Urmarea fu forte firésca, ca mai curendu sau mai tardiu se viie in conflictu cu puterea lumésca si apoi se cada. Cititi actele si istoria conciliiloru dela Basili'a, Constanti'a, Tridentu, deca nu mai multu. Au nu chiaru scaunulu Romei recunoscu necesitatea imperiosa de a se face: *Reformatio in capite et membris*; dupa ce inse majoritatea era corupta si cufundata in fara-de de legi, aceea se opunea la ori-ce reforme, de unde apoi a urmatu rebeliuni in 1518 din care sau aprinsu foculu in tota Europ'a si a duratu cu intreruperi pana in dilele nostre.

Ad. III. Frumosa lauda mai facemu religiunei cristiane, daca o gloricamu si din caus'a expeditiuniloru cruciate! Numai asia ceva nu amu fi crediutu in tota vieti'a nostra, ca versarile de sange la milioane de omeni, crestini si mohamedani, ca devastatiuni si despoporari ale tieriloru pe cate unu secolu intregu, ca ducerea in sclavia a suteloru de mii se fia adscrise religiunei crestine ca fapte gloriose si ca merite neperitorie; in fine ca fanatismulu celu mai furiosu se fia consideratu ca inaintatoriu alu culturei si alu civilizatiunei.

Si adeca ce? Poporale europene nu mai avea nici-unu altu midiolocu si inca forte humanu, de a intra in relatiuni asia dichindu cotidiane cu poporale Asiei?

tragemu nici unu altu corolariu, ci lasamu se faca lectorii. Totu ce mai credemu ca trebuie se faca unu publicistu romanu anume facia cu unu episcopu catolicu, carele auctoritatea pontificelui Romei preste tote auctoritatile din lumea acasta este gata se o apere chiaru cu sangele seu, este ca se reproducemu acilea in limb'a originala o parte din testulu Bullei de dato VI-a Kalendas Decembris 1853, care suna de a dreptulu la adress'a Archiepiscopului si a episcopiloru provinciei metropolitane gr.-cat. de Alba-Jul'i'a, care'i obliga si de ale carei decrete nu potu scapa, fara a'si contradice siesi, adeca fara a veni in conflictu chiaru cu dogm'a loru de primatu, in scurtu, fara a rebella contra primatulu Papei dela Rom'a, care pentru acea provincia metropolitana si pentru membrii ei a decretatu si sanctionatu limb'a romanésca si nu alt'a. Passagele respective citate si in siematismulu archidiece'sanu dela 1876 suna in limb'a latina asia:

„Exhibita Nobis a Venerabili etiam Fratres Nostro Archiepiscopo Strigoniensi libera quoad haec Metropolitanici juris resignatione ad majorem Omnipotentis Dei gloriam, Catholicae Religionis incrementum, nec non spiritualem Romanorum consolationem et commodum, Motu proprio certa scientia ac matura deliberatione Nostra deque Apostolicae potestatis plenitudine Dioecesim Fogarasiensem in Transilvania, quae jam inde a sua institutione Metropolitanico juri Archiepiscopi Strigoniensis ad haec usque tempora obnoxia fuit, ab eodem jure et subjectione ejusdem Metropolitanici Antistitis, accedente consensu praemisso, Auctoritate Apostolica eximimus et dissolvimus, ita ut ipsius Dioecesis Antistites graeci ritus Catholici uniti, quaeque inibi existunt Ecclesiae, omnes civitates, oppida, pagi, paroeciae sive matrices sive filiales, itemque coenobia, Monasteria, Instituta quaelibet tum Ecclesiastica tum secularia et quorumvis ordinum Regularia, omnes denique utriusque sexus personae cujuscumque gradus ordinis et conditionis a pristina cui antea suberant Metropolitanae Strigoniensis jurisdictione et quavis alia potestate et praerogativa jurisdictionali in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae. Insuper Magno-Varadinensem Dioecesim quae Strigoniensis ejusdem

Comerciulu maritimu si comerciulu pe uscatu, lipsele si interesele reciproce ale poporaloru le-au adusu in contactu si comunicatiune cu mii de ani inainte de cruciadele cristiane. Adoage la acestea resboiele portate inainte de er'a cristiana si dupa aceea in sute de ani, dara fara nici-unu amestec alu bisericiei cristiane si fara a o compromite pana dupa urechi, apoi migratiunile poporaloru barbare de catra medianopte spre miédiadi si resaritu, acestea au apropiatu pe poporale din cele doue parti ale lumii, fara ca se aiba nici-o trebuintia de omeni ca Petrus Eremita si ca alti fanatici nebuni.

Ad. IV. Religiunea cristiana si anume biseric'a catolica are sute si mii de omeni invetiati, propagatori de cultura si humanitate, esiti din sinulu seu; si nu are nici-o lipsa de a se mai lauda inca si cu cardinalulu Armand Jean Duplessis duce de Richelieu, care a fostu unu tiranu crudu, calcatoriu de tote legile ddiesci si omenesci. Facutu episcopu in etate numai de ani douedieci si doi, prin urmare cu manifesta calcare a canóneloru bisericiei sale, apoi in etate de ani 29 (la 1614) ajunsu la curtea regelui se lingusi pe langa regina Maria de Medici si pe langa amantulu ei Concini, ca se intre in consiliulu de statu si se'i midiolocésca demnitatea de cardinalu. De aci incolo apoi sciú Richelieu se cotésca pe toti barbatii de statu la o parte si se smulga tota puterea din manile loru. Nici-unu tiranu in Europ'a n'a versatu in sec. 17-lea atata sange omenescu innocentu catu a versatu Richelieu, mai alesu dupace prin rapine, prin vieti'a sa desfrenata si prin perfidia nerusinata a provocatu câteva resboie civili sub nauculu rege Ludovicu XIII. Contributiunile tieriei le a urcatu dela 33 milioane la 118 milioane libere; provincii intregi au ajunsu ca devastate, la sapa de lemn. Spelele anuali ale curtiei sale faceau mai multe milioane. Avea a face, de si in strictu secretu cu câteva femei, intre care era si nepota sa Combalet ducesa de Chevreuse. Academi'a infiintata de Richelieu, n'a meritatu acelu nume; ea isi are istoria sa, nu prea glorioasa.

Antistitis jurisdictioni a sua fundatione praefata subjecta fuit ab eadem jurisdictione et potestate de Metropolitae ipsius libero consensu et resignatione in perpetuum ea ratione distrahimus et avellimus, ut non modo Magno-Varadinenses Antistites graeci ritus Catholici uniti, sed vero etiam omnes illius Dioecesis Ecclesiae, Civitates, Oppida, Pagi, matrices et filiales Paroeciae, Monasteria, Conventus cujuscunque generis instituta; omnes et singulae utriusque sexus personae cujuscunque gradus ordinis et conditionis, denique coetera omnia que inibi existunt ab antiqua Archiepiscopi Strigoniensis jurisdictione et superioritate similiter in perpetuum distracta prorsus et exempta censeantur. Quae cum ita sint tum Magno-Varadinensis et Fogarasiensis tum duarum per Nos erectarum Lugosiensis nimirum et Armenopolitanae Dioecesium territoria una cum ibi existentibus Civitatibus, Oppidis, Pagis aliisque accessoriis in Ecclesiasticam Provinciam Graeco-Catholicam unitam linguae Romanicae, atque adeo unam Archiepiscopalem Metropolitanam Sedem Fogarasiensem & Romanorum Graeci Ritus catholici uniti eadem Apostolica Auctoritate perpetuo quoque erigimus et instituimus Porro huic novae Metropolitanae Ecclesiae Fogarasiensi tamquam suffraganeas eadem Apostolica Auctoritate etiam perpetuo addicimus et attribuimus tum Ecclesiam Episcopalem Magno-Varadiensem in Hungaria, tum novas per Nos erectas Episcopales item Ecclesias, Lugosiensem scilicet et Armenopolitanam una cum suis omnibus territoriis, incolis et accessoriis quibuscunque, ita ut supradictae Episcopales Ecclesiae Metropolitanano Antistiti Fogarasiensi pro tempore existenti juxta suum ritum obsequentes subsint in vinculo charitatis." etc. etc.

Episcopulu Gherlei voindu a fi consecrate cu sine insusi in tôte convictiunile sale dogmatice, nimeni că preas. sa nu este mai obligatu in consciința sa religioasă a se opune din tôte poterile sale la ori-ce încercari de magiarisare a diecesei sale, prin urmare a face frontu atātu ministrului Trefort cătu si la ori-care ministru si la tóta compani'a din Budapesta. Se nu se téma preas. sa, că implinindu vointi'a scaunului Romei, éra nu capritiele celoru dela Budapesta, va ajunge vreodata că se manance pâne de ovesu in dieces'a sa, nici chiaru in Marmati'a pe la Dolha, Hust sau Mocră etc. Rogamur pe preas. sa domnulu episcopu, că se spuna si se convinga pre toti cei mari ai tieriei, că s-t'a biserica greco-catolica pôte se existe cu acestu caracteru numai că romanésca, asia precumu au voitu monarchulu si marele pontifice, éra că magiara sau nemtiésca ea nici nu are ratiunea de a fi, ci spoliata de caracterulu seu curatu romanescu, are se se prefaca sau in biserica latina, prin urmare se dispara, sau in grati'a ritului seu de care nu se desparte cu viéti'a odata, se tréca inapoi la asia numit'a orthodoxia.

Ne place a spera, că nici chiaru companiei dela Budapesta nu iar conveni o editiune noua de turburari religioése insoçite de dragonade că celea din dilele lui Carolu VI si ale Mariei Teresiei. Organele sale că „M. Polgár, „Budapesti Hirlap“ si altele multe provóca ce e dreptu, la mesurile cele mai brutali contra romaniloru si ceru magiarisare cu fortia fisica, adeca impingu că turbati la resboiu civile, precum se pôte convinge ori-care le citesce mai regulatu. Tocma pentru aceea inse prelatii bisericesci impreuna cu preas. domnulu episcopu Szabo voru face forte bine, daca voru reflecta pe monarchulu nostru la acelu jocu periculosu si tradatoriu de pacea publica.

Program'a gimnasiului superioru, a preparandiei, a normei si scólei populare de fetitie din Blasiu pe anulu scolasticu 1882—1883.

Dóra de candu existe monastirea din Blasiu cu scólele sale, adeca că de 150 de ani, nu a fostu nici-o epoca de grea cumpana, in care se fia meritatu acelea mai multa luare-aminte dorerósa decâtu tocma in anulu acesta, nici candu au fostu devastate in érn'a anului 1849 si nici chiaru inainte cu vreo 10 de ani, candu unii vrasmasi potenti se încercasera se marginésca numerulu scolariloru si alu studențiloru cu clerici cu totu la o cifra de doue sute (200) pe anu, adeca tocma precum se facea si in Russi'a.

Dara la o parte cu lamentarile; se vorbésca prin figur'a loru cea séca, mai multe grupe de cifre m u t e, scóse din program'a anului 1882/3. Mute, si totusi elocente.

In fruntea programei se continua datele statistice din anii scolastici 1850/1 până inclusive 1860/1. Din sumariulu dela pag. 11 aflamu, că in acei 10 ani au invetiati (numai) in gimnasiulu de 8 clase

dela Blasiu 3509 dicemu: trei mii cinci sute noue tineri. Observamu aci, că acei 10 ani cadu in periodulu absolutismului austriacu.

Din acei 3509 tineri au fostu: fii de preoti 999; de functionari 58, de negutiatori si meseriasi 134; de agricultori (sateni, tiereni) 1691; orfani fara parinti, de classe diverse 517; de conditiune sociala nedefinita 110 = 3509.

Dupa religiune au fostu: greco-catolici 3218; greco-orientali 266; rom.-catolici 19; ev.-reformati 6 = 3509.

Dupa nationalitate au fostu: romani 3484; magiari si germani 10; poloni (fii de ai functionariloru austriaci?) 8 = 3509.

Acestea date statistice cu cătu mai micalóse, cu atātu mai pretioése, se voru continua pe anulu viitoriu.

Intre cei 82 studenti cari au luat bacalauratul in acei 10 ani, vedemu câteva nume, noue fórté cunoscuté, de preoti si protopopi, de advocati, medici, functionari s. a. precum J. Neagoe, G. Filipu, G. Blasianu, J. Castorianu, J. Florianu, Joach. Murasianu, J. Naste, J. Romanu, C. Alutanu, Dion. Martianu Popu, J. Maniu, N. Stoianu, Jos. M. Moldovanu, A. Boeriu, Z. Branu, Const. Nica (dr.), M. Orbonasiu, N. Mateiu, St. Popu, Av. Tincu, J. Popescu, L. Huza, J. Olteanu (episcopu), J. Bobu, M. Fagarasiu, N. Barbu, N. Solomonu, Stef. Neagoe, Dan. Lica, D. Farago, D. Pamfilie, J. Cetatiéanu, J. Francu, Jos. Popu Bota, L. Pavelea, Ar. Densusianu, A. Velicanu, B. Alutanu, D. Hacman, D. Pertia, J. Ratiu, J. Popu, J. Gerasimu etc. etc.

Gimnasiulu de 8 clase are 14 professori ordinari in frunte cu directorulu J. M. Moldovanu canonicu, totuodata si professoru, éra trei propunu cantari si musica instrumentala, caligrafia, desemnu.

Scolari au fostu inscrisi la inceputulu anului scolasticu 410, din cari 2 morti, 28 au parasitu scól'a si au remasu până la finea anului 380. Romani 377, germanu 1, evrei 2. Dupa confessiuni gr.-cat. 326, gr.-or. 51, r.-cat. 1, mosaici 2. Din toti, 34 au avutu burse (stipendie) in bani din fonduri diverse care stau sub administratiunea din Blasiu, cum sunt fundatiunile episcopului J. Bobu († 1830), dr. Ramontiai, episc. Maioru, archiepisc. Siulutiu, cea titulata Rudolfian'a, alui Alutanu, alui Chirila s. a.

Pâne de tôte dilele avura 183 tineri. In suma tineri dela gimnasiu ajutati 217 insi.

La preparandia cursulu de trei ani, au fostu 56 elevi, din cari 1 au avutu bursa, 47 pâne că si cei dela gimnasiu. La scól'a normala primaria de patru clase numai cu trei professori 168 baiati, din cari 60 au avutu pâne.

Scól'a elem. de fetitie cu doue invetiatorie Leontina Negrutiu nas. Christianu la cl. 1 si Rosalia Munteanu nasc. Bugneru, cu 42 eleve inscise, din care 32 au datu examenu in regula. (Semena că acésta scóla merge bine, ceea ce se cunósce si din impregiurarea, că de acolo mai multi parinti aducu pe ficele loru că se continue la scólele germane din Sibiu, unde cele mai multe esu cu eminentie. Ce n'ar plati, candu ar fi macaru patru clase de fetitie in Blasiu!)

Se intielege de sine, că in program'a aci analisata nu are locu a se vorbi despre facultatea teologica de 4 ani, la care se primescu numai bacalauréati din cl. VIII gimnasiale; dara voindu a sci numerulu totale alu poporatiunei din acelea institute, vomu pune, dupa informatiuni luate de airea, numerulu tineriloru tinuti in seminariu cu locuintia, nutremente, o parte din vestimente, aster-nutu, carti: 54; tinerimea dela gimnasiu (ut supra) 380, preparandi'a 56, patru clase primarie (normali) 168, scól'a de fetitie 32. Sum'a 690.

Sunt si teologi externi; numerulu acelora nu ne este cunoscutu. Cu acestia numerulu totale aru trece preste 700.

In trecutu cele patru clase primarie erau inca pe atātu de impoporate; dupace inse a datu Ddieu santulu de s'au inmultitu scólele primarie romanesci in tíera, parintii nu mai sunt siliti se'i aduca cale de câte 2—3 dile totu numai la Blasiu, candu până sunt mai mici, ii potu avé prea bine multu mai aprópe. Preste acésta nici că aru mai incapea in Blasiu. Cu atātu mai mare trebue se fia bucuri'a parințiloru primindu scirea, că internatulu pusu in lucrare de cătra escel. sa dlu mitropolitulu totu se face si că preste 1 anu va fi gata.

Mai susu vediuramu, că tineri beneficiati sunt 54 clerici, 217 gimnastisi, 48 pedagogi, 60 normalisti, in suma 379. Daca in noulu edificiu de internatu, aru incapea macaru numai vreo 70 de

tineri, atunci numerulu tineriloru ajutati ar ajunge la 450 pe fiacare anu.

Sed quid hoc ad tantam sitim? Voru dice pessimistii. Apoi incai atàta cătu este, se fia aparatu că ochii din capu, cu taria, dara si cu cea mai agera prudentia. Éra la a c e i a cari sau nu se bucura de familii proprie, ori au familii mici, dispunu inse de a v e r i m a r i, tocma acuma lear fi timpulu că se sara si ei in ajutoriulu mitropolitului celu mai puçinu cu 30—40 mii, că dela 2—300 ómeni bogati se pôte, fara că se simtia nici cea mai mica angustare in averile loru; se'si mai face pomana pentru sufetele nascatoareloru loru inca si cu cele trei scóle de fetitie innocente, care plecara la cersita in numele Femeiei re-presentate prin MARIA mam'a Salvatorului.

Agitatiuni si turburari noue contra jidoviloru.

Dupa publicarea sententiei motivate fórté pe largu de cătra tribunalulu reg. din Nyiregyháza si liberarea celoru 15 jidovi inculpati, pe langa tôte mesurile politienesce in acea séra si a dou'a di s'au spartu câteva ferestrii, éra unii unguri fruntasi, intre cari chiaru si Henter castelanulu fortaretii se lauda pe façia, că preste 6 septemani aceiasi jidovi éra si voru fi arestati.

Intr'aceea la Pressburg (Poson) au fostu in doue dile turburari antisemitice atātu de serióse, încātu dupa ce s'a datu semnalulu din cetatiuia cu 5 descarcaturi de tunu, au esitu siepte companii si 1 despartimentu de dragoni, care au ocupatu cincii strade si o piatia impingendu mereu pe poporu cu baionetele. Ferestrii sparte, arestari si câteva raniri usióre au fostu rezultatele fisice. Dara in casuri de acestea se cauta mai pe susu de tôte rezultatele morali, nationali, politice si economice. Statulu perdiendu procesulu contra evreiloru, platesce tôte spesele care trecu preste 12 mii fl. Pentru acei cari suferisera in prinsóre dela Maiu a. tr. până la terminarea processului, evreii din tôte partile facusera o colecta bogata, in cătu li s'au potutu impartii in aceiasi di dela câte 250—300 până la 500 fl. fiacaruia, pentru-că se aiba cu ce se se apuce de vreo afacere. Mesuri aspre s'au luat pentru apararea loru de mani'a ungariloru, cari striga mereu: Éljen Istoczy, Onodi s. a.

In acelasi timpu veni scirea oficiala dela St. Petersburg, că in orasiulu Jekaterinoslav rescól'a contra jidoviloru a fostu in 5 Augustu atātu de infricosiata, in cătu numai cu trupe de linia s'au potutu sugruma, dupace au caditu 10 morti si 13 raniti.

Din strainetate.

Astadi sórtea insulei Ischia ocupa locul de frunte. S'au adunatu până acuma colecte preste 1½ milionu lire italiene. M. M. L. L. imperatulu si imperates'a au datu 20 mii fl. spre acelasi scopu. Colectele s'au deschisu preste totu in Europ'a. Cutremurulu s'a repetitu de vreo trei ori. Intr'aceea Vesuviulu inca versa mereu lava.

— Irlandii éra s'au pusu pe vendetta. Ei jurasera mórté denuntiantiloru in cunoscutulu processu de omoru politicu dela Dublinu, si in adeveru că ei omorira pe ambii martori principali anume Carey, care fugise in Afric'a si pe Mattley care scapase in Americ'a. Acelea sciri primite cu bucuria mare in Irlandi'a detera locuitoriloru ocaziune, că in capitala se provóce éra si demonstratiuni vrasmasiesce, calcate apoi totu cu màna armata.

— In Triest éra si mai fostu aruncata o bomba mare in apropiarea casarmei de politie. 50 de sergenti politiani armati au plecatu indata spre a da in urm'a criminaliloru.

Din Romani'a.

Starea actuala a instructiunei publice.

(Urmare.)

Femeile mai alesu din clasele serace, au, dupa rolulu ce sunt chieste a jucá in societate, trebuintia de unu invetiamentu practiculu, unu invetiamentu care se le dea gustulu munciei profesionale, mijlócele de a se hrani singure, si intr'unu modu onestu, cu lucrulu manualu. In scopulu acesta s'au infiintiatu cele 6 scóle profesionale: la Bucuresci, Jasi, Craiov'a, Berladu, Romanu, si in fine cea creata anulu trecutu in Tulcea.

Numerulu poporatiunei acestoru scóle pe anulu 1881—1882 trece peste 300, si se spera, că puse in conditiunile unei organizatiuni mai bune, scólele

professionale voru ajunge se inaltie conditiunea feteloru si se micșoredie celu puçinu tributulu ce platimu streinetatiei pentru fabricatele importate.

Asemenea scóelele de comerciú, in numeru de 5 cu 780 elevi si 56 professori, constatam cu satisfactiune cá sunt in progresu. Precum dicému anulu trecutú, repetu si astadi, fructele acestoru scoli se vedu in tinerii cari facu onóra comerciului nostru, prin cunoscintiele si priceperea cu care functionédia la case insemnate de comerciú si chiaru la Banc'a Nationala.

Cátu despre seminarii, situatiunea lor actuala reclama reforme urgente, cari se speram cá se voru realisá in curendu, dupa initiativ'a Sanctitatiei Vóstre, Inaltu Prea Santite, si a Santului Sinodu alu bisericeii!

Câteva cuvinte imi mai remanu inca asupra programeloru de studiu in licee si gimnasii, asupra metodeloru de invetiamentu si asupra corpului didacticu.

Programele au trebuintia de o noua revisuire; toti recunoscú cá sunt prea incarcate si cá la unele materii ar trebui se se schimbe ordinea predarei. Consiliulu generalu in sesiunea sa din Septembrie va avea se se pronuntie asupra modificarilor de introdusu, dupa ce ministerulu va fi luatú avisulu consilieloru scolare! Metodulu, metodulu nou, pe care consiliulu permanentu ar dori se 'lu védia generalisatu in scóelele nóstre, este metodulu care face invetiamentulu mai simplu, mai sobru, care obicinuesce pe elevu se reflectedie, se descopere elu insusi ceea ce profesorulu voiesce se gasésca, cu unu cuventu, metodulu care provóca initiativ'a si esercita judecat'a copilului, intarindulu inca de micu cu celu mai pretiosu din instrumentele de munca, cu spiritulu de analiza, si cu rationamentulu.

Cea mai buna programa inse, cá si celu mai bunu metodu adoptatu in modu oficialu, nu valorédia de cátu ce valorédia cei cari le aplica. Sufletulu scóelei dér este profesorulu. Legea din 1879 a prevediutu mesurile proprii spre a se favorisá recrutarea profesorilor in invetiamentulu secundaru! Toti, trebuie se constatam cu placere, se intrecu in indeplinirea misiunii cu consciintia si cu devotamentu.

Déca in sa se ceru profesorulu garantii de sciintia, trebuie in schimbu se i se asigure si avantajele de situatiune; se i se imbunetátiesca starea lui materiala, onorariile si recompensele lui, pentru cá densulu este prim'a si ultim'a conditiune de prosperitate a ori-carei institutiuni scolare.

Legea pentru fixarea si gradarea onorarieloru profesorilor a adusu credu o simitóre imbunetátire, si ea va fi unu stimulentu puternicu pentru a fi indemna la lucru, si pentru a atrage in cadrulu invetiamentulu barbati luminati si cu foculu sacru pentru sciintia! Cá-ci professorii cei buni facu scolile bune, si cu cátu ei 'si voru cunósce mai bine meseri'a, cu atátu programele voru fi mai puçinu minutiose, cu atátu mai puçinu se va simti trebuintia de programe oficiale!

De aceea — fára a face o critica personalulu invetiamentulu secundaru — trebuie inse se recunóschemu cá timpulu, principalele natiuni ale Europei, reclama astadi o instructiune mai forte, o educatiune mai seriósa. Dela tenerulu statu romanu, in nou'a cale pe care a intratu, se astépta se inaltie nivelulu literaru si sciintificu alu instructiunii, se cere unu invetiamentu cu soliditate constituitu, — pentru cá se póta deveni unu elementu de influentia exterióra, si se faca statulu romanu demnu de esistenti'a sa politica.

Pentru a avea inse unu personalu didacticu insufletitu de unu spiritu nou, unu personalu care se regeneredie invetiamentulu secundaru si se produca ómeni cari se ocupe si la noi cá aiurea vèrfurile inalteloru studii si speculatiuni sciintifice, trebuesce, domniloru, se avemu universitati bune, complete.

In Germani'a a fostu unu timpu candu gimnasiile erau mai rele, mai rele multu de cátu ale nóstre. In ele domnea letargia cea mai adánca.

Ce s'a intemplatú atunci! Impulsiunea a venitú delá invetiamentulu superioru. Dela universitatile din Göttinga, delá Halle si delá Leipzig a plecatu miscarea, care in timpu scurtu s'a simtitu delá unu locu la altulu alu tieiei . . . si astadi . . . gimnasiile Germaniei serva de modelu tuturor stateloru culte séu cu aspiratiuni de cultura.

Candu universitatile nóstre 'si voru afía nivelulu lorú, candu voru respunde la exigintiele sciintiei si voru urma progressele ei, candu ajutate de scóelele normale superióre voru deveni in realitate unu centru de preparatiune pentru viitorii maistri ai invetiamentulu secundaru, — atunci si liceurile

nóstre se voru ridica si voru putea se concuredie cu institutiunile de cultura cele mai bine organizate din alte tieri.

Pána atunci in sa se nu desperamú cá scóelele nóstre nu 'si dau ródele bune possibile! Sunt raporturi strinse intre starea sociala si politica a unei natiunii si sistemulu seu de instructiune, si cându ne gandimú la sdruncinarile prin cari amu trecutú, la incercarile consciinte si adesea inconsciinte — pe tóte caile vedemú cá progressulu se face pe nesimtite din tóte partile de odata.

Corabia, pána aci timida si neincredietóre, si-au intinsu astadi pándiele pe valorile intinsului Oceanu; ea plutesce cu incredere in viitoru, cá-ci cármaciulu seu este Regele Carolu I, dupa ale carui indemnuri si exemple vomu sci se purtamú torti'a sciintiei acolo unde Maiestatea Sa, urmatu de ostentii sei viteji, a trasu si a purtatu sabi'a liberatóre!

Se traiasca Romani'a!

Se traiasca Maiestatile lorú Regele si Regina!"

La acésta dare de séma, domnu ministru a respunsu prin urmatorulu discursu, care a fostu intreruptu in mai multe renduri de unanimele aplause ale corpului professoralu si ale numerosulu publicu care asistá la solemnitate.

Éta respunsulu domnului ministru:

Inaltu prea santite!

Domnule consilieru!

Domniloru si dómneloru!

Scumpi elevi!

Espunerea facuta in numele consiliului permanentu de instructiune si datele statistice cari insotiescu acésta lucrare, dau o idea suficienta despre starea invetiamentulu in Romani'a. Consultandu-le, fia-care dintre domniele-vóstre se va incredintiá, cá in materia de scóla, cá si in alte ramuri de activitate, tiér'a nóstra a mersu inainte, potrivit cu mijlócele si impregiarile. Cifrele arata cá n'a trecutú anu fára cá se se inmultiesca scóelele, atátu in orasie cátu si in sate. Populatiunea scolará a crescutu nu numai in raportu cu inmultirea scóeloru, dar chiaru in scóelele mai vechi. In mai multe orasie sporirea elevilor a fostu atátu de mare, încátu ministerulu a trebuitu se infiintiedie classe divisionare. Cu totu progressulu realisatu, totusi suntemu departe de a avea scóelele necesare pentru a da satisfacere primei dintre tóte trebuintiele omului, trebuintia de a invetia. Din tóte unghiurile tieiei se ceru scóle si éra scóle. Organele de publicitate, adunarile politice, toti cáti cugeta la desvoltarea tieiei, reclama neprecurmatu scóle. Acésta staruintia este prob'a cea mai convingatóre cá romanulu simte nevoia de carte, intielege cá in timpulu de fácia cine scie mai multu póte mai multu.

Unindu-se cu totii cáti cugeta la nevoile tieiei, recunoscú cá avemu se luptamú cu tóta agerimea putinciósa contra celui mai puternicu inamicu alu progressului, contra ignorantiei. Este adeveratu cá tiér'a nóstra a mersu inainte pe terenulu politicu socialu si economicu. De atáti ani ne bucuramú de unu regimulu politicu dintre cele mai liberale; mai de curéndu tiér'a a fostu inzeestrata cu cali de comunicare, cu institutiuni mari de creditu, productiunea a mersu desvoltandu-se, tendinti'a de a posiede o industrie nationala ia corpu prin intemeiare de fabrici si ateliere diferite. Tóte acestea sunt adeverate; inse ori-ce s'a facutu si se va mai face in acésta directiune, nu va infaçisia conditiuni temeinicice de durata si de desvoltare progresiva de cátu numai atunci, candu temeli'a cea mai solida a edificiului nostru socialu, candu cultur'a, in intielesulu celu mai intinsu alu cuventulu, va strabate pána in celu din urma catunu. Fára cultura, fára educatiune si instructiune, institutiunile unui statu, ori-cari ar fi ele, se inaltia pe o temelie siubreda si sunt espuse a peri la cele d'anteiu vijelii ale impregiarilor.

Daca influentia culturai asupra desvoltarei nationale este atátu de mare, se póte pune intrebarea: pentru ce nu s'a grabitu ca cu o ora mai ingraba tiér'a se fia indiestrata cu scóle, cu asiediaminte de cultura? Cestiune de impregiaru, de timpu, de mijlocu. Fára a sustiné cá nu s'ar fi pututu face mai multu de cátu s'a facutu pána astadi, totusi departe de mine ide'a de a crede cá in puçinulu timpu de candu acésta tiéra a devenitu stapána pe sine, s'ar fi pututu ajunge la rezultate, pentru a caroru realizare s'a lucratu de secolu in alte state. Nu se póte imprastia cultur'a numai prin legi, prin decrete si prin regulamente.

Poti decretá infiintierea de scoli, poti afectá mijlóce pecuniare pentru acestu scopu, inse déca 'ti lipsesce factorulu principalu, profesorulu, nu poti intreprinde nimicu

utilu. Si cu totii scimú cá professori nu se potú improvisá. Ne au lipsitu in parte si mijlócele financiare, cá-ci atátea lipsuri amu avutu si avemu, atátu amu fostu si suntemu inca inapoiati in comaratiune cu statele inaintate in cultura, in cátu n'amú sciutu ce trebuintia se întâmpinamú de preferintia. Imprejurările inca nu ne au lasatu linistea necesara pentru a cugetá si a pune in lucrare reformele cerute de starea nóstra culturala. Se fimu dar mai drepti, mai îngáduitori, se atribuimú lipsurile nóstre adeveratelorú cause, se nu ne mai acúsamú, cá-ci dintr'acésta numai progressu nu póte resultá.

Daca nu amú pututu avea pána astadi tóte asiediamintele de cultura necesare, totusi pe lângá aceea ce s'a facutu amú realizatu unu progressu insemnatu in aceea, cá astadi delá micu pána la mare sunt de o potrivá convinsi cá progressulu nu este posibilu fára educatiune, fára instructiune, cá instructiunea in generalu si instructiunea populara in specialu este factorulu principalu alu progressului. In directiunea politica institutiunile nu potú fi durabile pána ce nu voru patrunde prin instructiune in totu poporulu. Votulu universalu, a carui aplicare este urmarita si recomandata de publicisti ilustrii, n'ar putea produce vre-unu resltatu utilu de cátu numai atunci, candu poporulu luminatu ar sci se 'lu întrebuintiedie.

Desvoltarea economica, urmarita cu atáta pasiune, in timpulu de fácia, nu este posibilu de cátu numai intemeindu-se pe sciintia. In dilele nóstre alianti'a industriei cu sciintia si cu arta a realizatu adeverate minuni, lucrari si descoperiri nebanuite in veaculu trecutú.

Deosebitu de inriurirea puternica ce are instructiunea asupra desvoltarei politice si economice in tiéra nóstra, respandirea culturai este mijloculu celu mai puternicu pentru a ne pastra independintia dobendita dupa veacuri de suferintie si de sacrificii. Este adeveratu cá o tiéra mica cá a nóstra trebuie se contedie si pe interessulu ce ii pórtá natiunile cele mari; si acesta este intru cátu-va o garantie, in sa care e departe de a fi infalibila. Pentru mine unulu, garantia cea mai temeinicica este increderea in sine, intiparirea in mintea si in inim'a fia-carui romanu a credintiei, cá independintia patriei este bunulu supremu caruia suntemu datori a jertfi fiintia si averea nóstra. Candu o tiéra intréga crede intr'o idea mare, candu delá micu pána la mare sunt gata a sacrificia pe altarulu patriei avere si viétia, se fimu incredintiati cá acea tiéra posedédia cea mai signra si mai puternica garantia a independintiei si a prosperitatiei sale. Pentru a atinge acestu resultatu, trebuie se ne silimú a dovedi, a face se se pipae, cá suntemu mai fericiti, mai avuti, fiindu independinti, si acésta nu se póte face de cátu numai prin educatiunea poporului romanu.

Asia dar, ori incotro ne întórcemú, ori ce voimú se întreprindemú pentru prosperitatea tieiei, nu putemú face unu pasu temeinicu fára educatiune, fára instructiune. Progressu politicu, economicu si socialu, asigurarea independintiei nationale, totu atárna delá scóla; nimicu bunu si durabilu nu se póte face fára densa. Ne amú dobenditu independintia sacrificandu avere si sange; avemu institutiuni liberale, ne amú indrumatu pe calea progressului economicu, in sa cá se pastramú aceea ce avemu, cá se putemú pasi inainte cu sigurantia, ne trebuie lumina, ne trebuescu scoli. Cu scól'a putemú lupta contra tuturorú nevoilorú, cu dens'a putemú infruntá tóte obstacolele cari se opunu inca marirei si prosperitatiei Romaniei.

S'a crediutu odinióra chiaru de cátra ómenii de statu, de conducatori ai popóreloru, cá o tiéra póte fi puternica si avuta fára cá poporulu se fia luminatu. S'a mersu si mai departe pe calea erorii: s'a sustinutu cá imprastierea culturai in poporu ar fi chiaru vatematóre. Astadi faptele au facutu pe deplinu lumina; nimeni nu se mai indoesce despre necesitatea culturai. Dela unu capetu alu Europei la altulu nu se aude de cátu aceiasi strigare: scóla. S'a convinsu lumea cá in timpulu de fácia ori-ce natiune trebuie se mérga inainte; cá popórele cari stau pe locu sunt cá si perdate. Toti cáti au cugetatu la cestiunea invetiamentulu, recunoscú cu ilustrulu Jules Simon, cá in lumea de astadi nu mai este locu pentru unu poporu inutilu; cá nu mai este locu, la nici unu poporu, pentru unu cetatiénu nefolositoru. Nimeni n'are timpu se se oprésca, nimeni n'are dreptu se se repausedie, nimeni n'are dreptulu se nu scie. Inainte, inainte, este cuventulu de ordine alu timpului nostru. Inainte dicemú si noi Romanilorú, cá-ci nevoi'a bate la usia; inainte cá se ajungemú pe cei cari ne au lasatu in urma.

(Va urmá.)

— (Concursurile scolastice). Precum in alte țări, așa și în România în lunile de vacanță se publică cele mai multe concursuri la catedre de profesori și la burse (stipendii), din partea statului și din alte fonduri particulare destinate spre acelea scopuri. „Monitorul oficial” al țării le publică împreună cu condițiile cerute, fără a caror împlinire petițiile nu se iau în nici o considerație. Celu care va citi cu luare aminte raportul dlui consilieriu Siciariu (publicat și în Obs.) și discursul dlui ministru al instrucției publice, își va face o idee despre multimea acelor concursuri, era condițiile cele multe se afla aproape numai în Monitor.

Asia în Monit. Nr. 86 din 22 Jul. (3 Aug.) pag. 1830 până la 1832 se afla publicate 90 burse (stipendii) vacante pentru candidați de investitori comunali, cari au se între în institutele normale (pedagogice) și anume 20 în internatul Carolu I din București; 33 în internatul Vasile Lupu din Jasi; 20 în celu din Barladu; 17 în celu din Galati. Alegerea lor se face în fiecare district de către comisiuni compuse din câte 5 membri. Candidații potu se fia numai fii de sateni, în etate de 16—17 ani, se prezente atestate celu pușinu de 4 clase cu eminenție; se fia de plinu sanetosi, se se oblige la cursulu pedagogic întregu de 4 ani și după aceea fiindu aplicatu că investiatoriu, se serviasca cu zelu și credință 10 ani; parintii sau tutorii se garantează pentru împlinirea acestor condiții. În 1/13 Sept. au se între fără nici-o întârziere la cursu. În internatu (seminariu, convict) li se dă dela statu gratis locuința, luminare, încălzire, nutrimentu, înbracaminte de uniformă, carti și materiale de scrisu. Cu 3 zile înainte tinerii au se se prezente la dn. prefectu cu toate atestatele necesare spre a fi examinați.

— Pentru școlile normale (pedagogice) din București și Galati se deschide unu concursu nou pe 10/22 Octombrie a. c. la 7 catedre și anume 2 de pedagogia unită cu dreptulu administrativu și constituționalu; 2 de matematică; 1 de limbă română; 1 de istorie; 1 de religie. Concursurile pentru științele profane se voru ținea în București la universitate, celu pentru religie la seminariulu centrale. Condiții: 21 ani împliniți, dară nu trecuți de ani 40; cetățeni români; legea recrutăției satisfăcută; diploma de bacalaureatu (maturitate), la pedagogia și matematica încă și două examene de licențiatu dela universitate; unu cursu superioru de 2 ani în pedagogia la pedagogi, doi ani la școlă de poduri și șosele pentru catedră de matematică. Programele materiilor de concursu se potu afla publicate în „Monit. ofic.” Nr. 79 din 9/21 Iuliu 1881, era legea de concursuri din 9 Mart. 1879 în „Monit. ofic.” 220 Sept. 1879, pe care concurenții au se le citeșca și cunoșca spre a se ști orienta în compunerea petițiilor de concursu, căci fără de acestea voru ambla numai calea întorsă.

În „Monitoru” Nr. 78 din 12/24 Iuliu s'au publicat concursuri pentru primirea de școlari și studenți în 15 internate pentru licee (gimnasiu superioru) și pentru seminariu de clerici, cum și pentru școlile centrale de fete (gimnasiu de fete) la București, Jasi, Craiova, Galati, Romanu, Husi, Buzeu, Curtea-de-Argesiu, Râmnicu-Valcei. Concursurile respective examenele de primire se voru ținea dela 1/13 până 10/22 Septembrie. Concurenții au se depuna mai de înainte la cancelariu al liceului sau seminariului cartea de bapșismu, atestatu de vaccinare, atestatu școlasticu și altulu de neaverea parintilor. La seminarie se preferu fiil de preoti, în a două linia cei de țierani, era orășieni numai condiționatu, în cătu e lipsa de preoti și pe la orășie. Clericii ținuți în internate se obliga sau a servi trei ani că preoti ori-unde voru fi puși, sau a întorce internatulu toate speșele pe anii căți au statu acolo.

Totu acestea condiții (art. 166—167 din lege) se ceru și dela fetițe care dorescu se aiba burse la școlile centrale, mai mari înse de 13 ani nu se primescu (art. 193), era dacă elevu aru parasi școlă fără cauză legitimă, înainte de a termina toate cursurile, parintii au se întorca speșele făcute.

Soiri diverse.

— (Focuri.) În Secuime în regiunea de pe la Borsecu au fostu în vreo trei comune focuri înfricoșate, era mai de curendu s'a telegrafatu dela orasiulu Bresscu (Bereczk) despre unu altu incendiu cumplitu.

Omni buni, asecurative casele și strinsurile, căci aveți unde, că se dormiți mai în liniște. Și nu mai lasați lemnie de aprinsu în manile mucosiloru de copii.

— În Sacadate doi lucratori germani ai proprietariului fabricii de sticlă Porsche din Avrigu (Freck), au aflatu pe hotarul acestei comune numitu „Valea cea mică” vine de carbuni de pētra; până acum se vedu numai vine subtiri. Lucrulu se continua cu diligență. La casu de a se află ven'ă principala, se voru aduce diferite mașini pentru exploatarea acestui articolu importantu alu comerțulu.

— (Cale ferată prin Turnu-rosiu). Se pare că în fine totuși se va împlini și vechi'ă și just'ă dorința a Sibiului și a locuitorilor din întregu districtulu seu de a esi din această strada infundată, a castiga adevărate cale ferată prin Turnu-rosiu. Ramur'ă din lini'ă principala până la Râmnicu-Valcei în România este decisa de doi ani că se se face și preste 1 anu va fi gata. De acolo până în Turnu-rosiu nu e vreo distanță de spariatu. Dela Sibiu până la frontaria planurile sunt gata de mai multi ani. Dumineca în 5 Aug. a mai fostu érași o comisiune cu ingineri în Turnu-rosiu. Resultatulu novelor negocieri se va cunoșca mai târziu.

— (Sibiul.) Doriamu ploia, o avemu de 2 zile.

Iusciintiere.

P. t. membrii ai asociației transilvane pentru literatur'ă română și cultur'ă poporulu român, cari voiescu a calatori la adunarea generală din 17/29 Augustu a. c. sunt avisati, că s'au trimisu sub datulu de adi la toate direcțiunile departimentelor asociației unu numeru corespondentiaru de blanchete pentru dobândirea de bilete de drumu ferat cu pretu scadiatu.

Doritorii de a calatori la Brasiovu spre scopulu indicatu, se se adressede dar, pentru astu-feliu de blanchete la direcțiunea departimentulu în care se afla densii, și la urmatorii dni: Jos. Vulcanu redactorulu „Familiei” în Oradea mare; Joanu cavaleru Puscariu septemviru în Budapeșta; dr. N. Oncu adv. în Aradu; Fabiu Rezeiu adv. în Lugosiu; pentru despart. XXI la dlu J. Moldovanu adm. protopopu în Sighisior'ă; la onor. redact. „Luminatoriulu” în Timisior'ă.

Presidiulu asociației transilvane pentru literatur'ă română și cultur'ă poporulu român.

Sibiul, în 3 Augustu st. n. 1883.

Jacobu Bologna.

Corespondenția agronomică.

Sacadate, 1 Augustu st. n. 1883.

Semenaturile de toamnă din această comună încă nu sunt prea de laudă, de și grânul areță cătra primăveră prospecte frumoșe. Caldur'ă urmata după ploile cele multe cătra primăveră au strinsu pământulu așa de tare, încatu pre langa ce grânele au ramas merunte și rari, au mai ramas și multe spice goale, era altele au facutu bone seci, încatu sunt mai numai că cele de osiga. Pe aici se semena mai totu grâu și prea pușina seara. Sunt și grâne bune firesce, cari sunt guoite și bine lucrate; la acelea nu le-au stricatu așa tare secet'ă; dară și acelea sunt palite, cum se dice, de burbailu (negur'ă) ce s'au lasatu adesea pe Oltu.

În generalu disu, grânele voru fi aici în anul acesta numai de mediulocu.

Până acuma bucatele secerate încă nu s'au caratu de pe câmpu. Trieratulu se face aici cu mașinile de trieratu trase cu puterea cailor.

Ovesulu în generalu este slabu, căci aici de comunu 'lu semena economii prea târziu. Fenu este multiamitoriu și bunu totuodată. Pășioiulu (cucuruzulu) promite érași o recolta multiamitóre; de și timpulu cătra primăveră au fostu prea ploiosu, după aceea prea secetosu, în cătu multe locuri mai pe deluri au ramas până astăzi nesapate.

În economii rurală s'au introdusu aici și câteva reforme, cari ar fi de doritu că se se introduca pretindenea; căci sunt cu multu mai bune și mai practice de cătu cele vechi. Asia d. e. în loculul plugulu de lemn s'au introdusu plugulu de feru, care este în multe preferitu celui de lemn. Apoi mașina de semenatu (pusu) cucuruzulu și de sapatu, cari înlesnescu în modu escelente lucrulu, apoi și cucuruzulu se face mai bunu și și mai multu după mașina, decâtu celu semenatu și sapatu cu manile.

Cartofii nu se prea cultiva aici, decâtu numai camu pentru rimatori, ce e dreptu, nici nu le prea place locul.

Curechiulu (varza) nu s'au pusu mai de timpuriu pe candu erau ploii, după aceea au datu secet'ă, omniil 'au pusu ce e dreptu cu apa, dară fiindu pre ferbintială s'au uscatu, încatu au ramas numai prea pușinu. De voru fi și pe alte locuri prospecte așa nesuficiente, că pe aici, atunci pretiulu acestei legume faci'ă de anul trecut va cresce considerabilu.

Pόμε încă sunt, cu deosebire mere și pere, dară prune sunt prea pușine.

Unu casu, care de și în sine e neînsemnatu, totuși

'lu citeșu aici spre orientare pentru aceea, cari nu cunosc împregiurările locali și știu încă de mai de multu, că aici se producea și vinu. Viile adevărate s'au parasitu cu totul, din cauză că unii proprietari de vii după mai multi ani sterili nu au voitu ale mai cultiva, era alții le cultivau, dară pe urma nu s'au mai închis și pazitu.

Georgescu.

Post'a redacțiunei.

Gherla. Asupra institutelor penitentiare (aresturi, temnii) în România au influența ambele ministere, alu justiției și celu de interne; dară administratiunea imediată se ține de interne.

Sacadate, 1 Augustu. Dacă cutare diariu gubernamental este impusu de câteva ani comunei că oficiosu, acesta este abusu că ori-care altulu. De altumentrea ambele diare germane din Sibiul au fiecare din ele aici în locu atâți cititori, căți potu se aiba ori-care din cele romanesci în țier'ă intréga. Ambele apară de câte 6 ori pe septemana. Celu mai saracu meseriasiu face cum pôte, că se citeșca unu diariu. Unu singuru omu porta prin case câte 2—300 exemplarie; alții le iau din tipografii.

Cursulu școlasticu pentru mositu.

În urm'ă emisului înaltulu ministriu reg. ung. de culte și instrucție publică din a. c. Nr. 3255, prin această se face cunoscutu: că în semestrulu de éra se deschide cursulu investiatmentulu de cinci luni la institutul reg. ung. de mositu în Sibiul în 1 Octombrie c. n. 1883. Primirea la acestu cursu va avé locu dela 1—8 Octombrie în localitatea școlii din strad'ă morii (Mühlgasse) Nr. 25 pe langa producerea atestatulu de botezu și de moralitate.

Sibiul, 26 Iuliu st. n. 1883.

1—3 (174)

Directiunea.

Nr. 2055/1883.

(172) 2—3

Concursu.

La institutul reg. din Vác, în care se cresc surdomuți, e vacanta o fundație destinată anume pentru Transilvani, spre a carei ocupare se deschide concursu.

Concursulu are se fia instruitu cu următoarele documente:

a) Carte de botezu sau de nascere, din care se se védia, că respectivulu surdo-mutu ori surdomuta nu e mai tineru de 8 nici mai betranu de 10 ani;

b) atestatu medicale, că a fostu vaccinat cu successu;

c) opiniunea mediculu cercuale ori comitatensu, scrisa pe col'ă tiparită, ce se pôte procurá de a dreptulu dela direcțiunea institutulu reg. pentru surdomuți din Vác, că respunsu la întrebările cuprinse în col'ă aceea. Déca opiniunea acesta după intrarea elevulu în institutu s'ar află neadeverata, elevulu se va retramite la parintii ori tutorii sei;

d) aretare despre starea familiei și a averei estradata de cătra oficiulu competentu.

Concursurile instruite astu-feliu sunt a se substerne încóce până în 20 Augustu a. c.

Blasiu, 24 Iuliu 1883.

Metropolitulu gr.-cat. din Alb'a-Julu'a.

Nr. 473/1883.

(173) 2—3

Concursu.

Pentru ocuparea urmatoriilor posturi la școlile granitiare, și adevă:

1. Investiatoriu adjunctu la școl'ă din Orlatu, comitatulu Sibiului, cu salariulu anuale de 200 fl., relutu de cartiru de 12 fl. 60 cr. și relutu pentru lemne sau în natura trei stangini.

2. Investiatoriu adjunctu la școl'ă din Voil'ă, comitatulu Fogarasiulu, cu salariu anuale de 180 fl., cartieru liberu și lemne de focu dela comunitate.

Petentii la aceste posturi se si astérna suplicele provediute cu diplome de cualificație și alte documente necesare până la 20 Augustu a. c.

„Comitetulu administrativu de fondulu școlasticu alu fostiloru granitarii din regimentulu I romanu la Sibiul.”

Editoru și redactoru responsabile: G. Baritiu Tipariulu lui W. Krafft.